

1206-φ, εὐρίσκεται ἐν τῷ 214-φ κώδικι τῆς ἐν Μόσχᾳ συνοδικῆς βιβλιοθήκης, κατὰ δὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἀρσενίου εἶναι ἐπιγεγραμμένον οὕτως: Ἔτους «ζψιε» (γράφει ζψιε). Διάλεξις τοῦ καρδηνάλιου Βενεδίκτου μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει μοναχῶν συγγραφείσα παρὰ τοῦ μεσαρίτου μηνὶ Σεπτεβρίῳ καὶ ἡμέρᾳ ζ, ἰνδ. ιν. Ὁ Ἀρσένιος δὲν διέκρινεν ἐν τῷ μεσαρίτου (=Μεσαρίτου) κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἀπλῆν λέξιν σημαίνουσαν κατ' αὐτὸν μεσίτην, μεσάζοντα, ὡς φανερώνει ἡ ῥωσικὴ του μετάφρασις ¹⁾. Ὁπωσδήποτε μανθάνομεν ἐκ τοῦ πονηματίου τούτου, ὅτι ὁ Μεσαρίτης ἔτει 1206-φ εὐρίσκετο ἐν Κ/πόλει, ὡς δὲ φαίνεται εἶναι διάφορον τῆς ἐν σελ. 23 τῶν Ἀναλέκτων Heisenberg ἀναφερομένης διαλέξεως.

Ἐν Π/πόλει, 19 Φεβρουαρίου 1904.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

Εἰς κατάλογον μητροπολιτῶν Παλαιῶν Πατρῶν.

Μεταξὺ τῶν σελίδων 247 — 255 τῶν ὑπὸ Ernst Gerland ἐκδοθεισῶν *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras* (Leipzig 1903) κατεχωρίσθη τῶν ἐπισκόπων ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν τῶν Παλαιῶν Πατρῶν κατάλογος συντεταγμένος ὑπὸ Σταυράκη Ἀριστάρχου, συμπληρωμένος δὲ ὑπὸ τοῦ H. Gelzer. Ἐβδομος ἐν αὐτῷ μητροπολίτης ἀναγράφεται Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς μετὰ τῶν ἐτῶν 865 — 879, ὃ τι δὲ περὶ τῆς ἐν Πάτραις ἀρχιερατείας τοῦ Θεοδώρου τούτου γινώσκεται, πηγάζει ἐκ τῆς ἐπ' ὀνόματι Νικήτα Παφλαγόνος φερομένης συγγραφῆς περὶ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου ἀλλ' ἢ ἡ συγγραφή αὕτη εἶναι ψευδῶνυμος καὶ κατασκευάσμα τοῦ 13-ου αἰῶνος, μεστὴ δὲ καὶ ψευδῶν καὶ ἀναλήθων εἰδήσεων ἐφευρεθεισῶν σκοπίμως ὑπὸ τοῦ σκοτίου αὐτῆς συντάκτου. Ψευδὲς ὡσαύτως εἶναι ὃ τι παρὰ τῷ Ψευδονικήτᾳ λέγεται περὶ χειροτονίας ἀπροσδιορίστου τινὸς Θεοδώρου ὡς μητροπολίτου Πατρῶν (*Migne Patrol. gr.* 105, σ. 572), διότι τοῦτο οὐδαμῶθεν βεβαιοῦται, τὸν ἀντίον δὲ τὸ περὶ αὐτοῦ ψεῦδος καὶ ὑπεδείχθη ἤδη καὶ ἐξηγήθη (ὄρα τὸ μέχρι σήμερον μένον ἄνευ ἀναιρέσεως ἡμέτερον βιβλίον: Ἡ ψευδωνυμία καὶ ἡ νοθεία τοῦ φερομένου ἐπ' ὀνόματι Νικήτα Παφλαγόνος βίου τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου. Ἐν Τεργέστη 1899, σ. 81—83). Τὸ ὄνομα λοιπὸν Θεοδώρου, καὶ δὴ τοῦ Σανταβαρηνοῦ, δεόν νὰ ἐξαλειφθῇ ἐκ τοῦ ῥηθέντος καταλόγου τῶν Πατρῶν.

Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ὑπ' ἀριθ. 23 (σελ. 250) ἀναγράφεται ὡς μητροπολίτης τῷ 1366-φ ἔτει εἰς τις Παρθένιος, ὃ δὲ Ἀριστάρχης εἰς πίστωσιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ βασίζεται εἰς τὰ *Acta Patr.* I, σ. 490 καὶ εἰς τὸ *Corpus inscript. Graec.* ἀριθ. 8771. Ἀλλὰ τὰ *Acta Patr.* οὐδὲν περὶ τούτου λέγουσιν, ἢ δὲ ἐν τῷ *Corpus* ἐπιγραφή 7881 εἶναι οὐχὶ τοῦ 1366-ου ἀλλὰ τοῦ 1766-ου ἔτους, ὡς ἀπεδείχθη ἐν τοῖς ἡμετέροις «Διορθωτικοῖς εἰς χριστιανικὰς ἐπιγρα-

1) Николая Гидрунтскаго три записи о собесѣдованіяхъ Грековъ съ Латинянами ктл. Новгородъ 1896, σ. 3—6. Ὁ Ἀρσένιος ἀντὶ τοῦ ἔτους 1206 σημειοῦται ἐσφαλμένως τὸ ἔτος 1207.

φάς» (Журн. Мин. Нар. Просв. Часть 343. Сент. 1902, Класс. отд. σ. 435—436). Οὕτως οὐδὲ Παρθένιος ὑπῆρξε μητροπολίτης ἐν Πάτραις τῷ 1366-ῳ ἔτει. Ὁ δὲ κατόπιν ἀναφερόμενος μητροπολίτης Παρθένιος Β' (1638—1639) λογιστέος Παρθένιος Α' οὐχὶ δὲ Γ', ὡς διορθοῦται ὁ J. Pargoire (Échos d'Orient, VII, 1904, σ. 105) ἢ δὲ ὑπογραφή του ὑπάρχει καὶ ἐν ἀμνηολογήτῳ ἐγγράφῳ τοῦ 1639-ου ἔτους (ὄρα Μ. Γεδεὼν Κανον. διατάξ. τ. I, σ. 44) καὶ ἐν ἑτέρῳ μνηὸς Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους· περίληψιν δὲ τοῦ ἐγγράφου τούτου ὄρα ἐν τῷ ἡμετέρῳ Καταλόγῳ τῶν ἐν τῷ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγῳ χειρογράφων (Ὁ ἐν Κ/πόλει Ἑ. Φ. Σ. Ἀρχαιολ. ἐπιτροπή. Παράρτημα τοῦ Κ'-ΚΒ' τόμου. Ἐν Κ/πόλει 1892, σ. 102).

Ἄ Π.-Κεραμεύς,

Εἰς Θεόδουλον Μάγιστρον.

Ἐν τῇ Gesandtschaftsreise des Rhetors Theodulos Magistros (Festschrift C. F. W. Müller --- gewidmet. Leipzig 1900), σελ. 6 ἐκδ. Μ. Treu, ἀναγινώσκομεν ταῦτα· «πόρρωθεν οὖν κλίναντες γόνου, οὐ γὰρ ὁ καιρὸς ἐδίδου πελάζειν, καὶ δι' εὐχῆς προσειπόντες τὸν γε τοῦ ὄρους οἰκτιστὴν, εἶτε καὶ ταμίαν χρῆ λέγειν τὸν πάμμεγαν Ἀθανάσιον, τὸ πέλαγος διεβάλλομεν».

Πρόκειται περὶ τοῦ ὄρους Ἄθω. Ἡ ναῦς, ἣτις ἔφερε τὸν Θεόδουλον ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Βυζάντιον, περιέπλεεν ἤδη τὸν Ἄθω, διὰ δὲ κακοκαιρίαν ἠδυνάτεϊνὰ προσορμισθῆ τῶς αἰγιαλοῖς αὐτοῦ, ὁπόθεν οἱ περιπλέοντες θὰ μετέβαινον προσκυνήσεως χάριν καὶ ἀγιασμοῦ μέχρι τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου. Ἐκ τούτου καὶ ὁ Θεόδουλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἠρκέσθησαν τὰς πρὸς τὸν ὄσιον Ἀθανάσιον προσευχὰς τῶν νὰ ἐκτελέσωσιν ἐν τῷ πλοίῳ.

Ἐν τῷ κειμένῳ ὅμως ἀκατάληπτος εἶναι ἡ λέξις οἰκτιστὴν, ἣτις ἄλλως εἶναι καὶ ἄγνωστος ἀλλαχόθεν. Εἰκάζω δὲ ὅτι ὁ Θεόδουλος ὠνόμασε τὸν Ἀθανάσιον οὐχὶ οἰκτιστὴν ἀλλ' οἰκιστὴν τοῦ ὄρους, τοῦ Ἄθω. Ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ (ἐκδ. Pomialowsky, σ. 99, § 227, 228) παραβάλλεται ὁ ὄσιος Ἀθανάσιος πρὸς τὸν ὄσιον Σάβαν οὕτω· «Θαυμάζεται τις τῶν πατέρων --- ὡς πολιστὴς ἐρήμου καὶ οἰκιστῆς. --- ὁ δὲ ὁμοίως αὐτῷ πολιστὴς γεγονὼς οὐχ ὁμοίως ἔσχε τοὺς ὑπ' αὐτόν». Ἐν ἄλλῳ τόπῳ ὁ βιογράφος (σελ. 22) παράγει Παῦλον τὸν Ἐηροποταμηνὸν εἰπόντα «μέγαν αὐτόν (= τὸν Ἀθανάσιον) ἔσεσθαι καὶ ἀρχηγὸν τοῦ Ὄρους καὶ πολιστὴν», ἄρα δὲ καὶ οἰκιστὴν. Ὁ δὲ ποιητὴς ἐνὸς τῶν εἰς Ἀθανάσιον στιχηρῶν ἐγκωμιάζει αὐτόν φανερῶς ὡς οἰκιστὴν τοῦ Ἄθω οὕτω· «Γενεαὶ γοῦν σε πᾶσαι μέλπουσι τῶν εὐσεβῶν*, ἐξαιρέτως δὲ ἡ σὴ τιμία ποίμνη*, τὸ λαμπρόν σου τῶν πόνων στηλογράφημα*, ἦν ἀνέδειξας ὡς πόλιν ἐν ἐρήμῳ τερπνὴν*, ἦν οἰκητήριον στίφους μοναζόντων εὐπρεπὲς κατέστησας» (ὄρα Μηναιῖον τοῦ Ἰουλίου. Βενετία 1890, σ. 18).

Ἄ Π.-Κεραμεύς.